

Sygn. akt. I ACa 377/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

<u>Przewodniczący</u>	SSA Andrzej Palacz
Sędziowie:	SA Kazimierz Rusin (spraw.) SA Marek Klimczak
Protokolant:	st. sekr. sądowy Aleksandra Szubert

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2013 r. na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa w W.**

przeciwko **(...) Sp. z o.o. w J.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Rzeszowie

z dnia 30 sierpnia 2011 r., sygn. akt VI GC 45/11

I. **o d d a l a** apelację,

II. **z a s ą d z a** od pozwanego (...) Spółki z o.o. w J. na rzecz powoda Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 18.000 zł (osiemnaście tysięcy) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód – Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa żądał w pozwie zasądzenia na jego rzecz od pozwanego (...) Spółki z o.o. w J. kwoty 442.800 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2008 r. stanowiącej należność z tytułu zobowiązania przyjętego na wypadek niezrealizowania przez (...) Spółkę z o.o. w S. (dalej: Spółka) nakładów inwestycyjnych przewidzianych na rok 2007 zgodnie z treścią umowy spółki.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym pozwany wniósł o oddalenie powództwa zarzucając przede wszystkim, że roszczenie powoda jest niedopuszczalne z uwagi na sprzeczność z istotą stosunku spółki, a zwłaszcza przepis art. 159 ksh, z którego wynika, że dodatkowe obowiązki nałożone na współnika mogą pozostawać wyłącznie w relacji pomiędzy współnikiem a spółką. Zarzucił także, że zobowiązanie pozwanego wygasło, ponieważ postanowienia dotyczące nakładów inwestycyjnych stały się niemożliwe do realizacji przez spółkę, gdyż w połowie 2006 r. współnicy podjęli decyzję o zaprzestaniu jej dalszego istnienia, a 17 stycznia 2007 r. podjęli uchwałę o jej rozwiązaniu.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony są udziałowcami spółki z o.o. (...) w S. powstałej na mocy umowy z 10 kwietnia 2003 r. w wyniku prywatyzacji bezpośredniej przedsiębiorstwa państwowego działającego pod nazwą Przedsiębiorstwo Państwowej (...) w S.. W § 15 umowy spółki pozwany określony jako inwestor (objął 1.680 udziałów w spółce, podczas gdy Skarb Państwa – 1.000 udziałów), zobowiązał się, że Spółka zrealizuje nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo Spółki w łącznej kwocie 1.500.000 zł do końca 2007 r., przy czym w V etapie przypadającym na 2007 r. – 450.000 zł. Z kolei w § 16 umowy strony przewidziały, że w przypadku niezrealizowania nakładów inwestycyjnych dla danego etapu pozwany inwestor zobowiązany będzie do zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kwoty określonej w wystawionym i przekazanym Skarbowi Państwa wekslu in blanco proporcjonalnie do wartości niezrealizowanych inwestycji. W dniu 26 czerwca oraz 8 sierpnia 2006 r. nadzwyczajne zgromadzenia wspólników spółki z o.o. (...) podjęły uchwały o zaprzestaniu dalszego jej istnienia, a 17 stycznia 2007 r. – o jej rozwiązaniu po przeprowadzeniu likwidacji. Początkiem 2008 r. pozwany poinformował powoda, że kwota nakładów inwestycyjnych za 2007 r. wyniosła tylko 7.200 zł, zaś powód wezwał pozwanego do zapłaty 442.800 zł.

Sąd Okręgowy, powołując się na pogląd wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, stwierdził, że przepis art. 159 ksh nie znajduje zastosowania w sytuacji, kiedy zobowiązania łączą wspólników i nie dotyczą relacji ze spółką. Odnosząc się natomiast do kwestii uchwały o rozwiązaniu spółki Sąd ten przyjął, że trudności dłużnika w wykonaniu jakichkolwiek świadczeń pieniężnych nie mogą być zrównane z możliwością świadczenia nawet w przypadku jego niewypłacalności. Sąd ten zauważył, że § 12 oraz § 15 pkt 3 umowy Spółki stwarzała możliwość jej dofinansowania, czego jednak pozwany nie zrealizował, a w rezultacie doszło do niemożności wykonania zobowiązań inwestycyjnych nałożonych na pozwanego jako wspólnika. Postanowienia § 15 i 16 umowy spółki Sąd Okręgowy rozpatrzył też na gruncie art. 391 kc wskazując, że powstało zobowiązanie przyrzekającego pełniące funkcję zabezpieczającą i kompensacyjną.

Od wyroku uwzględniającego powództwo pozwany złożył apelację zarzucając przede wszystkim naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 kpc skutkujące przyjęciem, że wyłączną przyczyną niemożności wykonania zobowiązań inwestycyjnych przez Spółkę było jej niedofinansowanie przez pozwaną i nieuwzględnienie faktu, że powód jako wspólnik dążył do jej likwidacji, art. 217 § 1 i 2 kpc przez oddalenie wniosku dowodowego dotyczącego zeznań świadka M. P. (likwidatora Spółki) pomimo niedostatecznego wyjaśnienia istotnych okoliczności spornych i niepodania przez Sąd powodów pominięcia tego dowodu, a także art. 328 § 2 kpc przez nieuwzględnienie w uzasadnieniu elementów wymienionych w tym przepisie. Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 475 § 1 kc przez przyjęcie, że niemożność świadczenia nie obejmuje sytuacji, gdy po powstaniu zobowiązania zaistnieje stan niewypłacalności, który doprowadził do likwidacji pozwanego oraz art. 391 kc w zw. z art. 6 kc przez przyjęcie, że dłużnik ponosi odpowiedzialność o charakterze gwarancyjnym jeżeli wierzyciel, mimo niezrealizowania przez osobę trzecią przyrzeczonego zachowania, nie wskazał, że poniósł szkodę. Powołując się na te podstawy pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 8 marca 2012 r. (sygn. akt I ACa 29/12) zmienił wyrok Sądu Okręgowego oddalając powództwo przyjmując, że istotne znaczenie dla oceny odpowiedzialności pozwanego za niewykonanie przedmiotowych zobowiązań ma postawienie Spółki w stan likwidacji, a przypisanie pozwanemu odpowiedzialności za ryzyko nieosiągnięcia celów spółki wykracza poza umowę i uregulowanie z art. 391 kc. Sąd ten wyraził też ocenę, że z chwila otwarcia likwidacji Spółki dalsze inwestowanie w jej środki trwale było bezprzedmiotowe i w takiej sytuacji spełnienie przez pozwanego przyrzeczonego świadczenia sprzeciwiałby się jego właściwości. Ponadto Sąd ten zauważył, że powód nawet nie twierdził, by poniósł szkodę na skutek niezrealizowania świadczenia przez osobę trzecią.

Na skutek skargi kasacyjnej powoda Sąd Najwyższy wyrokiem z 27 marca 2013 r. sygn. akt I CSK 412/12 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy stwierdził na wstępie, że z uzasadnienia jego wyroku z 20 kwietnia 2011 r. wynikało zapatrywanie, zgodnie z którym fakt podjęcia przez wspólników uchwały o rozwiązaniu spółki i przeprowadzeniu procesu jej likwidacji nie musi oznaczać automatycznej rezygnacji z dochodzenia zobowiązania za okres, w którym spółka miała jeszcze funkcjonować, a odmienny pogląd nie jest trafny również w uwarunkowaniach niniejszej sprawy. Ponadto według Sądu Najwyższego nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Apelacyjny zakwestionował

stanowisko Sądu Okręgowego dotyczące umowy jako źródła odpowiedzialności pozwanego i zastosowania art. 391 kc, a w konsekwencji przyjęcia, że odpowiedzialność pozwanego miała charakter gwarancyjny. Za nietrafną uznał ocenę, zgodnie z którą zobowiązania inwestycyjne przewidziane na rok 2007 stały się bezprzedmiotowe z chwilą otwarcia postępowania likwidacyjnego. Jako uzasadniony określił natomiast zarzut naruszenia art. 475 kc argumentując, że samo rozwiązanie spółki nie prowadziło do niemożności świadczenia oznaczonego w umowie.

Rozpoznając sprawę ponownie z uwzględnieniem wskazań Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Na wstępie należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisów procedury cywilnej, gdyż od właściwego ich zastosowania uzależnione było dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych.

Zarzucając naruszenie art. 233 § 1 kpc skarżący utrzymywał, że przekroczona została zasada swobodnej oceny dowodów wskutek dokonania oceny wybiórczej i niedokonania analizy wszystkich dowodów. Uzasadniając ten zarzut pozwany podał, że w materiale dowodowym nie znajduje potwierdzenia teza, że przyczyną niemożności wykonania świadczenia było niedofinansowanie Spółki przez pozwanego, a ponadto pominięty został fakt, że to także powód jako wspólnik doprowadził do jej likwidacji. Pierwszy z tych argumentów jest o tyle bezprzedmiotowy, że z uwagi na gwarancyjny charakter odpowiedzialności przyjętej przez pozwanego kwestia wpływu jego postępowania na niemożność wykonania świadczenia nie jest istotna. Pozwany odpowiada bowiem z uwagi na nieosiągnięcie konkretnego rezultatu, jakim miało być wykonanie zobowiązania inwestycyjnego, a więc nawet w przypadku podjęcia nieskutecznych działań w celu dofinansowania Spółki. Natomiast drugi z przywołanych argumentów wyprowadzony z bezspornego faktu, że również powód uczestniczył w decyzji o likwidacji Spółki nie może rzutować na treść rozstrzygnięcia, skoro wszczęcie procedury zmierzającej do likwidacji nie czyniło samo przez się bezprzedmiotowym wykonania zobowiązania inwestycyjnego.

Zarzut naruszenia art. 217 § 1 i 2 kpc skarżący sformułował wskazując na pominięcie dowodu z zeznań świadka M. P. – likwidatora Spółki. Wbrew treści tego zarzutu Sąd Okręgowy wyjaśnił powody, dla których pominał ten dowód. Mianowicie w protokole rozprawy z 30 sierpnia 2011 r. stwierdził, że uznał, iż dowód ten (podobnie jak i dowód z przesłuchania stron) dotyczył okoliczności bezspornej między stronami a ponadto nie mającej znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (k. 162/2). We wniosku dowodowym pozwany podał, że świadek miał potwierdzić, że na skutek decyzji wspólników o rozwiązaniu Spółki po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego „zapisy” § 15 umowy Spółki stały się niemożliwe do zrealizowania, albowiem trudno byłoby zakładać inwestowanie w środki trwałe Spółki, która środki te wyprzedaje w celu pełnego upłynnienia swojego majątku, a nabycie samochodu w 2007 r. za kwotę 7.200 zł było niezbędne dla umożliwienia likwidatorowi zakończenia wszystkich spraw spółki oraz wykonania czynności likwidacyjnych (k. 47). Podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, że przeprowadzenie dowodu na te okoliczności było zbędne, gdyż bezspornie samochód został nabyty na potrzeby likwidatora, natomiast kwestia możliwości inwestowania w środki Spółki z uwagi na podjęcie decyzji o jej likwidacji jest zagadnieniem, na którego rozstrzygnięcie w żaden sposób nie mogłyby rzutować zeznania tego świadka.

Zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 328 § 2 kpc jest w zasadzie nietrafny, skoro Sąd ten wskazał jakie fakty uznał za ustalone i wymienił dowody, w oparciu o które ustalenia te zostały poczynione. Nie podał wprawdzie przyczyn, dla których odmówił dowodom wiarygodności i mocy dowodowej, ale przecież nie przeprowadził postępowania dowodowego w odniesieniu do dowodów uznanych później za niewiarygodne.

Reasumując powyższe wywody wypada stwierdzić, że Sąd Okręgowy nie dopuścił się zarzucanych naruszeń przepisów postępowania cywilnego, a dokonane ustalenia należało ocenić jako prawidłowe i uznać za własne.

Na gruncie tych ustaleń, a także mając na względzie wykładnię prawa dokonaną w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy (art. 389²⁰ kpc), należało uznać za nietrafne zawarte w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Nie można więc podzielić zarzutu naruszenia art. 475 § 1 kc skoro nie można przyjąć, że samo podjęcie decyzji o rozwiązaniu umowy Spółki prowadziło do niemożności świadczenia oznaczonego w umowie, a polegającego na realizacji zobowiązania inwestowania w Spółkę. Podjęcie przez wspólników uchwały o rozwiązaniu spółki po przeprowadzeniu likwidacji jej majątku nie uchyla zobowiązania do inwestowania, skoro zobowiązanie to może być zrealizowane także w okresie prowadzonej likwidacji, tym bardziej, że wspólnicy są władni zapobiec jej rozwiązaniu (art. 273 kpc). Nie jest przecież wykluczone podwyższenie kapitału zakładowego przewidziane w § 12 i § 15 ust. 3 umowy Spółki.

Nie jest słuszny również zarzut naruszenia art. 391 kc w zw. z art. 6 kc. Gwarancyjny charakter odpowiedzialności pozwanego uniezależnia zasadność roszczenia powoda od wykazania przez niego poniesienia szkody. Pozwany gwarantował osiągnięcie konkretnego rezultatu w postaci zrealizowania przez Spółkę nakładów inwestycyjnych na jej przedsiębiorstwo i przesłanką jego odpowiedzialności nie było doznanie szkody przez powoda. Z treści postanowień § 15 ust. 1 i § 16 ust. 1 zawartych w dokumencie umowy Spółki wynika jednoznacznie, że pozwany udzielił zabezpieczenia wystąpienia określonego w przyrzeczeniu rezultatu polegającego na konkretnym zachowaniu się osoby trzeciej – spółki (...), tj. zrealizowaniu inwestycji w majątek Spółki co oznaczało przejęcie ryzyka gospodarczego wiążącego się z niewystąpieniem tego rezultatu poprzez zobowiązanie się do zapłacenia powodowi (beneficjentowi) określonej sumy pieniężnej. Tym samym pozwany zabezpieczył realne spełnienie świadczenia przez Spółkę. To zobowiązanie pozwanego nosi cechy umowy gwarancyjnej jako umowy o świadczenie przez osobę trzecią w rozumieniu art. 391 kc, której cechą charakterystyczną jest przejęcie odpowiedzialności za realizację lub niepowodzenie określonego w umowie ryzyka ograniczonego do spełnienia świadczenia przez osobę trzecią.

Pozwany, wbrew swym twierdzeniom, w żadnej mierze nie wykazał, by odpadła konieczność zabezpieczenia oznaczonego rezultatu. Ponieważ rezultat ten nie wystąpił zaktualizowało się materialne uprawnienie powoda w zakresie żądania zapłaty kwoty odpowiadającej wartości niezrealizowanych nakładów inwestycyjnych.

Roszczenie powoda znajduje uzasadnienie w treści postanowień § 15 ust. 1 i § 16 ust. 1 umowy w związku z przepisem art. 391 kc, zaś co do odsetek z tytułu opóźnienia zapłaty – art. 481 § 1 kc.

Wobec bezzasadności zarzutów apelacji podlegała ona oddaleniu na zasadzie art. 385 kpc.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego opiera się o przepis art. 98 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc. Obejmują one koszty zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu apelacyjnym (dwukrotnie po 5.400 zł) oraz w postępowaniu kasacyjnym (7.200 zł), a to stosownie do przepisu art. 98 i 99 kpc w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 i w zw. z § 12 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) – Dz. U. nr 163, poz. 1348 ze zm.